

Eeva Nykänen

1.4.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntöne 11.3.2022

Hallituksen esitys laeiksi eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitysluonnos sisältää säännökset hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän velvollisuudesta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömäksi arvioimia terveydenhuollon palveluja niin kutsutuille paperittomille ja paperittoman kaltaisessa asemassa oleville ulkomaalaisille henkilöille. Lisäksi luonnos sisältää säännökset valtion korvauksista hoidon järjestävälle taholle.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) pitää luonnoksessa esitettyä sääntelyä tärkeänä ja kannattaa sen ripeää voimaansaattamista. Sääntely parantaisi sen henkilöpiiriin kuuluvien, usein varsin haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaa. Lisäksi se selkeyttäisi palvelujen järjestämisestä vastuussa olevien tahojen ja toisaalta palvelujen toteuttamisesta käytännössä vastaavien terveydenhuollon ammattihenkilöiden asemaa ja velvollisuuksia. Sääntelylle voidaan nähdä myös vahvoja kansanterveydellisiä perusteita.

THL pitää tärkeänä sitä, että sääntely saattaisi kansallisen lainsäädäntömme vastaamaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten edellyttämää tasoa. Epäsuhta nykylainsäädäntömme ja ihmisoikeusvelvoitteiden määrittämän tason välillä on ilmeinen. Tähän on kiinnitetty huomiota muun muassa YK:n taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitean Suomea koskeissa kannanotoissa. Komitea suositteli 30.3.2021 antamissaan johtopäätöksissä, että Suomi poistaisi maassa luvatta oleskelevien henkilöiden terveyspalveluihin pääsyn esteet. Komitea myös toisti jo aiemmin Suomelle kohdentamansa muistutuksen, että oikeus terveyteen tulee turvata kaikille ilman syrjintään (E/C.12/FIN/CO/7).

THL pitää perusteltuna tapaa, jolla sääntelyn henkilöllinen soveltamisala on määritelty luonnoksessa. On hyvä, että sääntely kattaisi ilman oleskelulupaa Suomessa oleskelevien kolmansien valtioiden kansalaisten lisäksi myös täällä sinällään luvallisesti oleskelevat henkilöt, jotka kuitenkin ovat terveyspalvelujen suhteen paperittoman kaltaisessa asemassa.

THL pitää lakiluonnoksen mukaista hoito-oikeuden laajuutta perusteltuna. Sääntelyn piiriin kuuluville turvattaisiin terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimat terveydenhuollon palvelut ja alaikäisille vastaavat palvelut kuin hyvinvointialueella pysyvästi asuville alaikäisille. Tämä vastaisi turvapaikanhakijoille tarjottavien palvelujen laajuutta. Kuten 56a §:n perusteluissa sivulla 45 todetaan, siihen, mitä palveluja yksittäistapauksessa pidettäisiin välttämättömänä, vaikuttaisi henkilön Suomessa oleskelun tosiasiallinen kesto. THL korostaa

Eeva Nykänen

1.4.2022

tämän lähtökohdan tärkeyttä. Jos henkilön oleskelu täällä on tosiasiaa pitkäkestoista, tulee terveydenhuollon palveluja tarjota tämän mukaisesti, mikä pitää sisällään esimerkiksi kroonisten sairauksien seurannan ja hoidon.

Luonnoksen 56a §:n perusteluissa sivulla 44 todetaan asianmukaisesti, että ”terveydenhuollon toimintayksikön tehtävänä olisi tehdä potilasasiakirjoihin tunnistusmerkinnät potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa edellytetyllä tavalla siten, että tiedot voidaan luotettavasti myöhemmin yhdistää asianomaiseen henkilöön.” THL pitää tärkeänä, että kehitetään kansallisesti yhtenäisesti sovittuja toimintaperiaatteita- ja käytäntöjä siihen, miten terveydenhuollon toimintayksiköissä tunnistautumismarkinnat toteutettaisiin. Yhteiset käytännöt helpottaisivat hoidon seurantaan yksittäisen potilaan tasolla ja parhaimmillaan parantaisivat potilasturvallisuutta. Lisäksi ne helpottaisivat asiakasmäärien seurantaan ja tilastointia. Lakia sovellettaessa on myös huomioitava, että paperittomalla henkilöllä voi olla epäluottamusta viranomaisiin (ml. terveysalan ammattilaiset), ja siksi hän ei välttämättä kerro henkilöllisyydestään totuudenmukaisesti.

THL ei pidä täysin ongelmattomana sitä, että terveydenhuollon palveluja saaneelta paperittomalta tai paperittoman kaltaisessa asemassa olevalta henkilöltä voitaisiin periä suuruudeltaan palvelun tuotantokustannuksia vastaava asiakasmaksu (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 13 §). Hoidon kustannukset voivat tämän johdosta muodostua yksilön näkökulmasta kohtuuttoman suuriksi ja tämä voi estää oikea-aikaista hoitoon hakeutumista. THL pitäisi parempana, että asiakasmaksut määräytyisivät samoin perustein kuin hyvinvointialueen asukkaiden kohdalla.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Tiina Laatikainen